

Helsedirektoratet

Innspill til ny strategi for seksuell helse

Saksnummer 24/26152

Vi viser til direktoratets invitasjon til å komme med tekstinnspill til ny strategi for seksuell helse, datert 28.06.2024.

Reform – ressurscenter for menn driver hjelpetilbud for menn i vanskelige livssituasjoner, samler inn og formidler kunnskap om gutter og menn og er en pådriver for et mannsperspektiv i likestillingspolitikken. Reform er en privat og uavhengig stiftelse som mottar grunnfinansiering fra staten. Vi vil med dette kommentere et utvalg av Helsedirektoratets skisserte målområder for ny strategi for seksuell helse med utgangspunkt i våre erfaringer og kunnskap om menn og gutters seksuelle helse.

Målområde 1: Sikre befolkningens seksuelle rettigheter

FRIHET FRA VOLD OG OVERGREP: Senere års forekomstundersøkelser av voldtekt blant den norske befolkningen viser at svært mange utsettes for voldtekt, og at ettervirkningene av dette er store. Her mener vi det er viktig å trekke fram grupper som ofte ikke velger å anmelde eller søke hjelp etter overgrep, slik som personer med ulike typer funksjonshemninger, menn, ungdom og personer med minoritetsbakgrunn. Videre kan frihet fra vold og overgrep også innebære frihet fra å se andre utsettes for vold og overgrep. Mye pornografi er preget av vold- og overgrepbilder. Studier fra Norge viser at ca. halvparten av unge mellom 13 og 18 år har sett porno, og gutter eksponeres tidligere enn jenter.

Målområdet bør ta for seg å skjerme unge fra denne type innhold, og gi barn rett på en pornofri oppvekst.

RETT TIL HELSEHJELP ETTER OVERGREP: Fordi menn som kjønn er en minoritet blant voldtektsofre, er de også ekstra sårbare i møtet med helsevesenet. Overgrepsmottakene har i dag blant annet krav om gynekologisk kompetanse. Det er ikke tilsvarende krav om kompetanse på menn utsatt for overgrep. Mangelen på spesialkompetanse om menns helse- og overgrepserfaringer betyr at mange menn ikke får den hjelpen de trenger.

Vi savner også en vektlegging av den positive seksualiteten under dette målområdet. Som Helsedirektoratet selv skriver fordrer god seksuell helse "[...] lystfylte og trygge seksuelle opplevelser, frie for tvang, diskriminering og vold". Tross dette, vektlegger målområde 1 først og fremst betydningen av å forhindre negative opplevelser og atferd, mens det å framheve nytelse, og veier til positiv seksualitet ikke gis tilsvarende oppmerksomhet.

Målområde 2: God helsekompetanse om seksuell helse

HELHETLIG UNDERVISNING OM KJØNN OG SEKSUALITET FRA BARNEHAGE TIL VIDEREGÅENDE SKOLE: En helhetlig undervisning om kjønn og seksualitet fordrer at det gjennomføres kvalitative studier om hvordan ungdom bruker porno og sosiale medier for informasjon om seksualitet og seksuell helse. Dette er en forutsetning for å kunne tilby relevant seksualundervisning, som når fram til målgruppen.

PORNO: Ofte vil porno være unges første møte med seksualitet. Mange unge bruker porno for å lære om sex. De siste årene har flere gutter henvendt seg til Reform fordi porno har påført dem skam, dårligere seksuell helse og misoppfatninger om hva en seksuell relasjon kan innebærer. Porno fører også ofte til et dårlig kroppsbilde og kroppspress hos brukeren.

INFORMASJON OM SEKSUELL HELSE RETTET MOT UNGDOM: Informasjon rettet mot unge gutter er ofte preget av en negativ pedagogikk. Guttene får mye informasjon om hva de ikke skal gjøre, men får vite langt mindre om seksualitetens muligheter, hva de kan foreta seg og hva som er godt og gir nytelse. Et styrket fokus på den gode og positive seksualiteten vil kunne støtte opp om gode erfaringer og handlinger.

Målområde 3: Fremme seksuell helse og forebygge helseplager

TIDLIG BEHANDLING OG OPPFØLGING: Det må legges inn en større innsats for å nå menn og gutter. Statistisk sett er menn og gutter underforbrukere av helsevesenets tjenester. For å fremme seksuell helse og forebygge helseplager bør det settes inn tiltak som fører til at flere gutter og menn benytter seg av helsetjenestene.

PREVENJONSBRUK OG SVANGERSKAPSAVBRUDD: Vi behøver mer kunnskap om hvordan gravide involverer sin partner i beslutningen om svangerskapsavbrudd, og det trengs også mer forskning og kunnskap om mannens seksuelle helse i denne livssituasjonen. Vi vet at menn som er i situasjoner med graviditet og fødsel er mer involvert enn den helsehjelpen de mottar skulle tilsi.

GOD SEKSUELL HELSE ETTER SYKDOM OG BEHANDLING: Det er viktig å se nærmere på hvordan prostatakreft påvirker den seksuelle helsen. Prostatakreft er den kreftformen som rammer flest menn i Norge. Både sykdommen i seg selv og behandlingen påvirker både den psykiske, fysiske og seksuelle helsen. Menn som er behandlet for prostatakreft opplever ofte endringer i sin seksuelle helse, og mange melder om lavere livskvalitet på grunn av disse endringene. Likevel er forskning på menn med prostatakreft og deres seksuelle helse mangelfull, og ofte har forskningen kun undersøkt biologiske aspekter ved den seksuelle helsen. I tillegg er det liten tilgang på informasjon og veiledning om seksuelle problemer og dysfunksjon for denne gruppen, og tilbudene som finnes er preget av stor geografisk ulikhet.

Videre bør det settes et forsterket søkelys på infertilitet og barnløshet blant unge menn. Vi behøver også økt kunnskap om hvordan bruk av medisiner påvirker lyst, og det rapporterte overforbruket av potensfremmende midler blant unge menn. Det er også behov for mer kunnskap om hvordan omskjæring påvirker gutters seksuelle helse.

Målområde 5: Forskning og videreutvikling av kunnskapsgrunnlaget

BEHOV FOR DATA OM NORSKE FORHOLD, INKL. SEKSUALVANEDATA:

Forskning på sexkjøp: Det er behov for ny og oppdatert kunnskap om kjøp av seksuelle tjenester i Norge. Den siste omfangsundersøkelsen av sexkjøp ble gjennomført i 2002. Det har skjedd mye på dette området på 22 år, blant annet ved innføringen av sexkjøpsloven. Det trengs et fornyet grunnlag om omfang og seksualvaner hos personer som kjøper sex i Norge, for å kunne utforme virksomme tiltak for gruppen. Det er en særlig mangel på kunnskap om sexkjøp knyttet til LHBTQ+-gruppene.

Forskning på vold og overgrep: Menn som ofre fanges i liten grad opp av den eksisterende forskningen på vold og overgrep. Dette representerer et betydelig kunnskapshull. Det er nødvendig å tette dette kunnskapshullet, slik at også menns erfaringer kan bli inkludert og vektlagt i det forebyggende og helsefremmende arbeidet mot vold og overgrep.

Forskning på pornografi: Det er behov for mer forskning på pornografi, jfr. den omfattende bruken av pornografi blant gutter og unge menn i særdeleshet. Vi trenger mer kunnskap om hvordan pornobruk påvirker unges syn på seksualitet, eget kroppsbilde og seksuelle relasjoner. Økt forståelse og kunnskap er en forutsetning for å utvikle bedre pedagogiske tiltak til støtte for en positiv seksuell helse blant ungdom.

Oslo, 14. august 2024

Are Saastad /s/
daglig leder

Mali Storbækken
seniorrådgiver/saksbehandler